

EMAKUNDE
EMAKUMEAREN EUSKAL ERAKUNDEA
INSTITUTO VASCO DE LA MUJER

NAHIKO! 3-4

LANBIDEAK

4

UNITATE
DIDAKTIKOA

IRAKASLEAREN GIDA 7

1

HELBURUAK ETA EDUKIAK

Laugarren unitate didaktikoak, aurrekoan landu genuen Berdintasunaren Okaren alderdi berri bat lantzen du. **Berdintasunaren Okak** gure ikasleentzako aukera berdintasunean oinarritutako ezinbesteko hezkuntza- bidearen proposamena irudikatzen du, bai neskentzako eta bai mutilentzako. Bide hau Giza-eskubideen aplikazioan oinarritzen da, emakume nahiz gizonei, arlo pribatu nahiz publikoan. Helburua neskek nahiz mutilak pertsona autonomoak izatea da eta, norberaren aukera indibidualen arabera, bakoitzak bere burua bizitzaren alor guztietan garatzea. Horretarako, neskek eta mutilek bere sexuari ezarritako genero estereotipoek eragindako muga sozialak ezagutu eta gainditu behar dituzte, bigarren unitate didaktikoan Mutilen Oka (oka urdina) eta Nesken Okaren (oka arrosa) bitartez irudikatu genituenak.

Lehenengo eta bigarren unitateetan, Berdintasunaren Okaren honako bi ezinbesteko eta oinarritzeko alor edo alderdiak landu genituen: zainketa (familiarra) eta aniztasuna (indibiduala). Berdintasun eta justizia gehiago egongo den beste mundu bat posible izateko, puntu grisak baino puntu berde gehiago dituen mundu bat lortzeko, beharrezkoa da emakumeek eta gizonek egunerokotasunean bi alderdi hauen ardura hartzea. Laugarren unitate didaktikoak Berdintasunaren Okaren funtsezko beste alderdi bat sakontzen du: lana, lan ordaindua, enplegua.

Lana, ordaindua edo ez, emakume eta gizonen jarduerarik beharrezko eta nagusienetakoa da gure gizartean. Indibidualki nahiz kolektiboki behar diren zainketak, zerbitzuak, produktu eta errekursoak emateaz gain, pertsona bakoitzaren izaera eta bizimodua eratzten ditu, eta baita pertsona bakoitzak familian eta gizartean dituen rola eta estatusa ere.

POSTARIA

buzoia
eskutitza

Gure gizartean, ordain ekonomikoa duten lanak daude, ordaintzen diren lanak, eta enplegua deitzen ohi ditugu. Beste lan batzuk ez dute gure gizartean ordain ekonomikorik, ez dira ordaintzen. Enplegu gehienak produkzioaren alor publikoan egiten dira, hau tradizionalki gizonei egokitu zaien alorra delarik. Ordainduak ez diren lanak ordea, etxeko alor pribatuan egiten dira, tradizionalki emakumei egokitu zaien alorrean. Hori dela-eta, bi lan mota hauei, ordaindua eta ez ordaindua, lan produktibo eta erreproduktiboa deitzen zaie, hurrenez hurren.

"Lana" terminoaren ohiko erabilera soziala, ("lanean zaude?, zertan egiten duzu lan?, zein lana duzu?") lan ordainduari dagokio, enpleguari. Orokorrean ordea, ordaindu gabeko lana egiten duten pertsonetaz, zainketa familiarraren lan erreproduktiboa arduratzen direnetaz, ez dutela lanik egiten esaten da ("lan egiteari utzi diot nire semearekin egoteko"). Erabilera hau genero rol eta estereotipoetatik dator (zainketa lanik gabeko oka urdina eta lan ordaindurik gabeko oka arrosa) eta lanaren banaketa sexualak eragindako aurreiritzi eta diskriminazioak transmititzen ditu. Banaketa honek, zentzu erradikalenean, emakumeek ordaindu gabeko lanaren munduan (familiarra) jarraitzea eta gizonek enpleguaren munduan (laborala) jarraitzea defendatzen du.

Gaur egun, gure gizartearen baldintza sozio-ekonomikoak kontuan hartuta, genero eredu hauek ñabardura eta zehaztasun berriak dituzte: emakumeek enplegua izan dezakete (eta baita behar izan ere) baina soilik era osagarrian eta haien lanik nagusia izango litzatekeen ordaindu gabeko lana egiten jarraitzen uzten dien bitartean. Hau da, enplegua Emakumeen Okan sartu egin da (oka arrosa) baina ez Gizonen Okaren modu berdinean, ezta baldintza berdinetan ere. Teorikoki eta legalki emakumeek nahiz gizonek edozein lanetara sartu ahal badira ere, **praktikan datuek emakumeentzako eta gizonentzako lanak daudela erakusten digute**, bai edukian zein lan-baldintzetan. Adibidez, gure gizartean ondorengoa egiazta dezakegu:

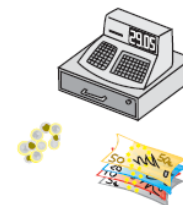
- Emakumeek zerbitzu sektoreko pertsonen zainketaekin zerikusia duten enplegu gehienak egiten dituzte: laguntza, garbiketa, elikadura, zainketa, arreta, antolaketa, osasuna, heziketa, etab. Gizonak oro har, ez dira lanbide eta enplegu hauetan aritzen.
- Emakumeek lanaldi partzialeko kontratu gehienak dituzte, eta ordainsari eta prestigio gutxiagoko enplegu gehienak. Izan ere, lanbide eta enpleguak sozialki balioa galtzen dute hauetan gehiengoa emakumeak direnean. Tradizionalki emakumeek egindako lanek ordea, balio handiagoa hartzen dute gizonek egiten dituztenean.
- Bizitza laborala eta familiarraren arteko kontziliazio neurri deituriko gehienak emakumeek erabiltzen dituzte: lanaldi murrizketak, eszedentziak, etab. Gizonek -gehienetan- ostera, pertsona modu partzial eta aldi baterako lan mundutik ateratzen duten eta bere ibilbide profesionala ahuldu dezaketen neurri hauek sahiesten dituzte.
- Emakumeek ordaindu gabeko lan familiarra egiten jarraitzen dute, horrek suposatzen dituen ardura eta zereginen gainkargekin (lanaldi bikoitza deiturikoa) eta beren enpleguetan dakartzkien zailtasun eta murrizketekin (mugikortasun eta prestutasunean zailtasun eta murrizketak). Orokorrean, gizonek ez dute modu esanguratsu batean handitu ordaindu gabeko lan erreproduktiboari emandako denbora. Alegia, zainketa ez da oraindik Gizonen Okan sartu.

Errealitate honek desabantail eta diskriminazioak sortzen ditu emakumeentzat alor laborean eta ondorioz, haien autonomia pertsonal, bizitza-proiektu eta bikote-harreman eta familiarretan, hauetan tratatu txarren arriskua handituz.

Gure gizartean **enplegua ezinbestekoa da** bizitzeko, erabat beharrezkoa da pertsonen autonomia eta bizitzarako. Horregatik da Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalean jasotako oinarritzko eskubideetako bat. Gure egungo gizartean enplegurik gabe ez dago autonomia ekonomikorik eta autonomia ekonomikorik gabe ezin da autonomia pertsonala izan. Emakume eta gizonek enplegua, lan ordaindua, behar dute izan bizitza-proiektuak (familiarrak eta profesionalak) autonomiaz eta aukera berdintasunez garatu ahal izateko, dependentziarik gabe eta ezberdintasun harremanik gabe.

KUTZAZAINA

erosi
ordaindu

SUKALDARIA

lapikoa
janaria

Berdintasun Okak ordaindu gabeko lana kontuan hartu eta balioa ematen dio, eta pertsona guztiek, emakumeek eta gizonek, pertsona, bikote, familia eta oro har, gizarterako ezinbestekoa den lan hau ikasi eta egin behar dutela azpimarratzen du. Zentzu honetan, arlo hau gure ikasle mutilekin landu behar dugu bereziki, zeren eta, ikusi dugun bezala, dituzten eredu sozial gehienek ez baitute balio hau kontuan hartzen.

Berdintasun Okak ordaindutako lana, enplegua, kontuan hartu eta balioa ematen dio, eta pertsona guztiek, emakumeek eta gizonek, pertsona, bikote, familia eta oro har, gizarterako ezinbestekoa den lan hau ikasi eta egin behar dutela azpimarratzen du. Zentzu honetan, gure ikasle neskekin bereziki beren bizitzaren funtsean enpleguak duen garrantzia landu behar dugu, dituzten eredu sozial gehienek ez baitute balio hau kontuan hartzen edo egitekotan, desabantail eta diskriminazio handiekin egiten dute, ikusi dugun bezala.

Nahiko Programak (Berdintasun Okak) neskek eta mutilek bi lan mota hauek baloratu, ikasi eta egin ditzatela proposatzen du. Biak beharrezkoak dira gure mundua (bikoteak, familiak, gizartea...) funtzionatzeko. Gure ongizatea, gure ondasunak, bi lan moten ondorioa da. Bi lan hauek ezinbestekoak dira neskak eta mutilak pertsona autonomoak izatera iristeko, osotasunez garatuak eta bere inguruarekin harreman egokiak izango dituenak (nork bere buruarekin, bere bikotearekin, familiarekin, lagunekin, inguru sozial eta naturalarekin tratatu onak).

Egiten dugun lanak, ordainduak eta ez ordainduak, pertsona bezala definitzen gaitu (aukera eta muga batzuk ezartzen ditu gure bizitzan) **eta gure inguru sozialean kokatzen gaitu** (bikotean, familian, lagunartean, udalerrian... leku eta funtzio bat ematen digu).

Kontzeptu eta eduki hauek lantzeko, laugarren unitate didaktikoa lanbide ezberdinen sorta anitza jasotzen du, ondorengo **helburuekin**:

- Gure gizartean **enplegua izatea aukera bat ez dela** ulertzea, pertsona guztien bizitza eta autonomiarako beharrezkoa den zerbait baizik, emakume eta gizon bakoitzarentzako ezinbesteko eta utziezina den giza eskubidea.
- **Enplegu bat aukeratu ahal eta behar dutela**, bere ezaugarri indibidualetara hobekien egokitzen dena, edukiarengatik edo baldintza laboralengatik egin nahi dutena.
- Neskak, kolektibo bezala eta neskak izateagatik, **ez direla enplegu batzuetarako aurrez prestatuta jaiotzen**, ezta mutilak beste batzuetarako mutilak izateagatik ere.
- **Enplegu eta lanbide guztiak emakume nahiz gizonentzako aurreikusitako eta izendatzea**. Gure neskek zein mutilek horiek denak aukera posible bezala ikustea etorkizunean.
- Gaur egun izatez, **praktikan, emakumeentzako eta gizonentzako enpleguak daudela** hausnartu eta ulertzea eta aurreiritzi hauek nola gainditu daitezkeen aztertzea.
- **Ikasi eta trebatzen badira, neskek zein mutilek edozien enplegu egin eta izan dezaketela**, guztiz pertsonalak ez diren bestelako mugarik gabe.
- **Enpleguen zereginak gaitasun batzuekin lotzen direla** eta hauek ez direla pertsonen sexuaren arabekoak (beren sexua dela-eta partaide diren kolektiboarenak), baizik eta ikasketak, heziketa, prestaketa eta ezaugarri indibidualen arabekoak, batez ere.
- Emakume eta gizonentzako enplegua berdintasunean posible dela soilik **emakume eta gizonek ordaindu gabeko lan familiarren erantzukizuna hartzen badute eta antzeko denbora eta dedikazioa eskaintzen badiote**.

PAILAZOA

barrea
sudur gorria

EMAKUNDE

EMAKUMEAREN EUSKAL ERAKUNDEA
INSTITUTO VASCO DE LA MUJER

NAHIKO! 3-4

LANBIDEAK

4

UNITATE
DIDAKTIKOA

IRAKASLEAREN GIDA 8

2

MATERIALAK ETA EKINTZAK

Unitate didaktiko honek bi jolas edo material osagarriak ditu, "Hitz debekatuak" jolasa (60 fitzez osatutako baraja bakar bat) eta "Laukoteak" jolasa (60 kartetako lau baraja ezberdin).

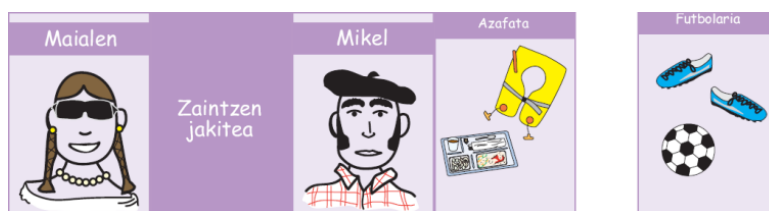
1.- "Hitz debekatuak" jolasa: 60 fitxa luzeko baraja bakar bat. Gorria da kolore nagusia. Fitxa bakoitzak enplegu edo lanbide ezberdin bat irudikatzen du. Fitxa bakoitzean, goi eta behekaldean lanbidearen izena dator, euskaraz eta gazteleraz. Erdian lanbidea adierazten duten marrazki bat edo gehiago, eta bi hitz azaltzen dira, euskaraz eta gazteleraz biak.

2.- "Laukoteak" jolasa: 60 kartetako lau baraja ezberdin. Baraja bat urdina, beste bat laranja, beste bat berdea eta bestea morea. Baraja bakoitzak enplegua edo lanbide bana adierazten duten 15 karta ditu, beste 15 karta gaitasun laboral ezberdinekin, beste 15 karta emakume aurpegiekin eta gainontzeko 15ak gizon aurpegiekin. Lau barajatan azaldutako lanbideak "Hitz debekatuak" jolasean azaltzen diren berdinak dira. Gaitasun laboraleko kartak ezberdinak dira denak, lau barajen artean 60 ezberdin daudelarik. Emakume eta gizonen aurpegiak lau barajatan errepikatzen dira.

Ondoren, aipaturiko jolasetan aritu aurretik edo ondoren gomendagarriak izan daitezkeen **ekintza osagarri batzuk**:

- **"Hitz debekatuak" jolasaren fitxak banatu** eta adierazten duten enplegu eta irudiak komentatu (marrazkiak adierazgarriak dira?, adierazgarriagoak liratekeen bestelako tresna edo elementurik dago?, hurbilagoak edo gehiago interesatzen zaizkigun bestelako lanbideak daude?, zergatik?).

- Gehien harritu, interesatu, gustatu, ez gustatu... ezagutzen ez ditugun lanbideak seinalatu, eta zergatik esan (inork nahiko ez lukeen baten bat al dago?, eta kontrakoa, mundu guztiak egingo lukeen baten bat?, zergatik?; neskek gehiago nahiago dituzte batzuk eta mutilek beste batzuk?, zergatik?).

- Beste lanbide batzuk izendatu, marrazki adierazgarriak egin, fitxa berriak egin eta jolasera gehitu... edo baraja berri bat sortu.

- Mural, mapa kontzeptualetan taldekatu eta sailkatu, eta laburpenak egin, erakusketak, aurkezpenak... Sexuaren arabera (zeintzuk egiten ohi dituzte gizonak?, zeintzuk emakumeak?, zergatik?), ospe sozial eta ordain ekonomikoaren arabera (hobeto eta okerrago ordainduak), garatzen diren lekuaren arabera (barruan, kanpoan...), gaitasun ezberdinen arabera (pazientzia, arreta, makinak, jendearekin lan egiteko dohainak... eskatzen dituztenak).

- Momentuko albisteekin, eskolako gertaerekin, irakurri diren ipuinak, ikusi diren filmak, inguruko egoerekin, etabarrekin lotu, muralen bitartez (lanbide familiarren taula, udalerriko enpleguak, sektorialak... ondorioak).

- "Laukoteak" jolasaren kartak banatu muraletan eta mapa kontzeptualetan taldekatu eta sailkatzeko, eta laburpenak, erakusketak, aurkezpenak... egin. Sexuaren arabera (zein gaitasun kontsideratzen ohi dira emakumeenak?, zeintzuk gizonenak?, zergatik?, zein lanbide kontsideratzen ohi dira emakumeenak?, zeintzuk gizonenak?, zergatik?), lanbideen arabera (zein gaitasun behar dira bakoitzean?, zein da gaitasun gehien eskatzen dituenak?, zergatik?, hobekien ordainduta dagoena edo ospe handiago duena da?, eta gaitasun gutxiago eskatzen dituenak?, zergatik?), gaitasunen arabera (zeintzuk dira berezkoak?, zeintzuk ikasiak?, nola eta non ikasten dira?, zergatik?).

- Baraja bakoitzeko lanbide bakoitzerako gaitasun berriak idatzi, neska eta mutil bakoitzari lanbide bat eman eta horren garapenerako beharrezkoak diren gaitasun guztiak idatzi, ikasle bakoitzari gaitasun bana eman eta beharrezkoa den lanbide guztiak bila ditzatela eskatu...

- Deskribatu, kontatu, antzetzatu... Karta multzo bat banatu eta pertsonaiak eta hauen bizitzak, elkarrizketak, harremanak... kontatu edo antzetzatu, pertsonen arabera (emakume eta gizonen kartak) eta lanbideen arabera.

3

"HITZ DEBEKATUAK" JOLASA

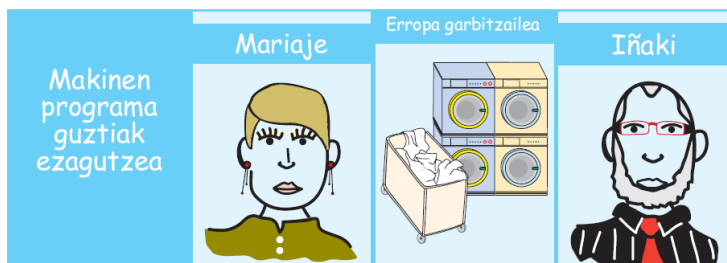
Mahai jolasa talde handian (baraja osoarekin) edo talde txikitan (baraja zati ezberdinetan banatuta) jolasteko.

Osagarriak:

- 60 fitxa luzez osatutako baraja bakar bat. Gorria da kolore nagusia. Fitxa bakoitzak lanbide edo enplegu ezberdin bat irudikatzen du.

Fitxa bakoitzean, goi eta behekaldean lanbidearen izena dator, euskaraz eta gaztelaraz. Gaztelaraz, lanbidearen emakumezko nahiz gizonetzkoaren izenak jaso dira.

Adibidez: "cartera" eta "cartero", "secretaria" eta "secretario", "enfermera" eta "enfermero", "camionera" eta "camionero", etab. Garrantzitsua da biak erabiltzea edota bietako bat erabiltzea txanda duena mutila edo neska bada.

Erdian lanbidearen marrazki adierazgarri bat edo batzuk azaltzen dira. Irudi hauen ondoan bi hitz daude (euskaraz eta gazteleraz), hitz debekatuak dira, jolasean zehar esan ezin direnak.

Jolasaren dinamika ezaguna da: pertsona baten lanbidea asmatzean datza. Horretarako, dagokion ikasleak taldeari bere lanbidea zein den azaldu beharko dio, fitxan azaltzen diren hitzak aipatu gabe. Taldeak lanbidea asmatu beharko du eta bi eratan edo bere sexuari egokitzen den eratan izendatu (neska bada, "jueza" eta mutila bada, "juez").

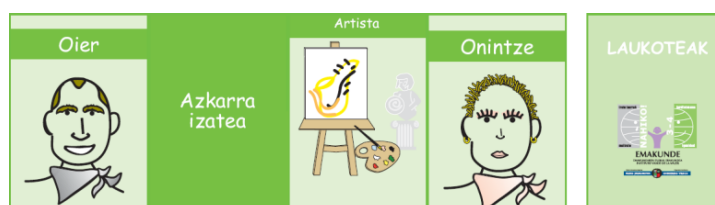
4 "LAUKOTEAK" JOLASA

Mahai jolasa talde txikitara jolasteko (talde bakoitza baraja banarekin).

Osagarriak:

- 60 kartetako lau baraja ezberdin.

Barajetako koloreak: urdina, berdea, laranja eta morea. Denak ezberdinak dira baina jolasteko era berdina da. Lau baraja ezberdin daude jolasten den bakoitzean aldatu ahal izateko.

Baraja bakoitzean lau karta mota daude: lanbideak, gaitasunak, emakumeak eta gizonak. Mota edo "palo" hauetatik hamabost karta daude: hamabost lanbide ezberdinak dira, eta lau barajen artean "Hitz debekatuak" jolasaren 60 lanbideak biltzen dira. 60 gaitasun laboral ezberdin daude ere bai, hamabost baraja bakoitzean. Hamabost emakume eta gizonen aurpegi eta izenak errepikatzen dira lau barajatan.

Gaitasun eta lanbideak era ezberdin askotan lotu daitezke. Hau da, gaitasun gehienak lanbide ezberdinetan dira beharrezkoak. Soilik gutxi batzuk dira mugatuagoak. Emakume eta gizonen dagokienez, hasiera batean denak lotu daitezke lanbide eta gaitasun guztiekin.

Jolasaren dinamika ximplea da eta "eskoba" karta jolasaren antzekoa da: laukoteak osatu behar dira lau kartekin, adierazitako mota bakoitzeko bat (lanbidea, gaitasuna, emakume eta gizona). Persona bakoitzari hiru karta banatzen zaizkio eta mahai gainean eta erdian lau karta ahoz gora jartzen dira. Txandaka, partaide bakoitzak laukote bat osatu beharko du mahaian dauden hiru karta eta eskuan duen laugarren batekin, lau kartak lanbide bat, gaitasun bat, emakume bat eta gizon bat direlarik. Lortzen badu, lau karta horiek jaso eta bere ondoan eta ahoz behera jarriko ditu. Laukotea ezin badu osatu, dituen kartetatik bat utzi beharko du mahai gainean, ahoz gora, besteen ondoan.

Partaide guztiek hiru kartak erabili dituztenean, beste hiru banatuko dira berriz ere eta horrela denbora guztian baraja osoa agortu arte.

Momenturen batean partaideren batek laukotea osatzea eta mahai gainean kartarik ez uztea lortzen badu, jolasa bukatu egingo da. Hau gertatu ezean, jolasak aurrera jarraituko du karta guztiak erabili eta banatu arte.

